

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische zaken
Postbus 20301
2500 GC Den Haag

Per fax [REDACTED]
Tevens nagezonden per post

's-Hertogenbosch, 30 juli 2018

Betreft: Advies conceptwetsvoorstel Boek 6 Wetboek van Strafvordering

Excellentie,

Hierbij wordt u namens de Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten het advies aangeboden in het kader van het conceptwetsvoorstel Boek 6 (jeugdstrafprocesrecht) van het Wetboek van Strafvordering.

Hoogachtend,
[REDACTED]

INLEIDING

De Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten (VNJA) heeft kennisgenomen van het conceptwetsvoorstel dat nu ter consultatie wordt aangeboden. De VNJA begrijpt uit de Memorie van Toelichting dat ervoor is gekozen om de implementatie van Richtlijn 2016/800/EU (EU-kinderrichtlijn) separaat te behandelen. De EU-kinderrichtlijn is derhalve niet meegenomen bij onderhavig wetsvoorstel.

De VNJA merkt op dat voornoemde EU-kinderrichtlijn op 11 juni 2019 geïmplementeerd dient te zijn. In het kader van het implementatietraject wordt verwezen naar de uitgebreide reacties van de adviescommissie strafrecht namens de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) d.d. 18 januari 2018 en van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) d.d. 31 januari 2018. Gelet op de inhoud en strekking van die reacties komt de VNJA tot de conclusie dat, nu geen rekening is gehouden met de bepalingen van de EU-kinderrichtlijn, het onderhavige wetsvoorstel onvolledig is en na 11 juni 2019 ook achterhaald zal zijn. De VNJA verzoekt uitdrukkelijk om de implementatie van de EU-kinderrichtlijn zoveel mogelijk bij het moderniseringsproces van het Wetboek van Strafvordering (Sv) te betrekken teneinde te voorkomen dat zowel jeugdigen als professionals in de praktijk met vele opeenvolgende wetswijzigingen worden geconfronteerd. Dit komt de uniformiteit en de rechtszekerheid niet ten goede.

Voorts heeft de VNJA het eerdere conceptwetsvoorstel Boek 1 en 2 Sv bekeken, met name nu die in het kader van Boek 6 Sv relevant is met betrekking tot het wel of niet toepassen van voorlopige hechtenis en de introductie van de voorlopige vrijheidsbeperking. Verwezen wordt naar het advies van de NOvA d.d. 30 juni 2017 en het advies van de RSJ d.d. 8 juni 2017.

Tot slot heeft de VNJA kennis genomen van de reeds ingezonden reacties op het onderhavige wetsvoorstel, waaronder het advies van de RSJ d.d. 15 juni 2018 en de reactie van Defence for Children (DfC) d.d. 30 juli 2018. In die schriftelijke stukken worden aandachtspunten en aanbevelingen gedaan voorzien van een grondige onderbouwing. De VNJA sluit zich hierbij aan en verzoekt de inhoud van die stukken hier als herhaald en ingelast te beschouwen teneinde herhaling van argumenten te voorkomen.

Hieronder zal nog een aantal aandachtspunten worden uitgelicht en nader worden toegelicht vanuit het standpunt van de jeugdrechtsadvocatuur.

Aanbeveling:

** Implementeer EU-Richtlijn 2016/800 meteen in dit moderniseringsproces van het Wetboek van Strafvordering.*

Kindgerichte wetgeving, bejegening en omgeving

In de reactie van de RSJ en DfC wordt al verwezen naar de Toekomstvisie die de VNJA samen met DfC in opdracht van het Ministerie voor Justitie en Veiligheid heeft opgesteld over "De aanhouding en inverzekeringstelling van minderjarige en jongvolwassen verdachten". Hierin

staat hoe een leeftijd- en ontwikkelingsgerichte aanpak eruit ziet voor minderjarige en jongvolwassen verdachten tijdens de eerste fase van het strafproces en hoe dit verbeterd zou moeten worden. Uitgangspunt is dat het verblijf in een politiecel zoveel mogelijk wordt vermeden of zo kort mogelijk wordt ingezet. De toekomstvisie maakt deel uit van de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ).

De VNJA en Defence for Children concluderen dat het strafproces van minderjarige en jongvolwassen verdachten zich nog teveel kenmerkt door willekeur. Gevolg is dat minderjarigen en adolescenten teveel tijd in een politiecel doorbrengen waar nauwelijks rekening wordt gehouden met leeftijd en kwetsbaarheid. Dit is in strijd met (inter)nationale regelgeving en met de onschuldpresumptie. In de Toekomstvisie staan aanbevelingen om de wet aan te passen, de praktijk te veranderen en het proces te verbeteren.

In het kader van de wijziging van Boek 6 Sv worden uit deze Toekomstvisie een paar aanbevelingen specifiek onder de aandacht gebracht:

i) Ophouden voor verhoor

De VNJA pleit voor een wijziging van de tijd dat een minderjarige verdachte kan worden opgehouden voor verhoor. Dit was voorheen voor een periode van 6 uren doch is recentelijk verlengd naar 9 uren. De VNJA kon en kan zich nog steeds niet vinden in die wijziging. In de praktijk houdt dit in dat minderjarigen langer in de politiecel kunnen komen te verblijven. Dit is niet in het belang van minderjarigen en het is onbegrijpelijk dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen minderjarige en meerderjarige verdachten. De prikkel die voorheen in het systeem aanwezig was om voortvarend te handelen in jeugdstrafzaken is grotendeels verdwenen. Zie voor een uitgebreide toelichting voor deze aanbeveling de Toekomstvisie.

In de Toekomstvisie is tevens opgenomen dat het ophouden voor verhoor op een andere plaats zou moeten kunnen plaatsvinden en niet alleen in de politiecel. In juni en juli 2018 heeft het verblijf van minderjarige verdachten in de politiecel veel media aandacht gekregen. Ook de Kinderombudsman heeft zich expliciet over de onwenselijkheid van de huidige praktijk uitgesproken. Het is een onderwerp waar veel professionals werkzaam bij de politie, het openbaar ministerie, de hulpverlening en de advocatuur eenstemmig reageren: dit moet anders. In Oost-Nederland heeft al een pilot plaatsgevonden 'geen in verzekeringstelling, tenzij' en is recentelijk een nieuwe pilot gestart 'Betragt! Kind niet in de cel, maar wat dan wel?' waar het reprimandegesprek weer uitgangspunt wordt bij een bepaalde groep minderjarige verdachten.

De VNJA juicht voornoemde initiatieven toe, maar betoogt tegelijkertijd dat het de hoogste tijd is voor een landelijk beleid zodat alle minderjarige verdachten dezelfde rechtspositie hebben en niet afhankelijk zijn van de regio waarin zij wonen cq worden aangehouden.

Daarnaast begrijpt de VNJA dat een reprimande niet in elke zaak passend is. Dit laat onverlet dat het verblijf van minderjarige verdachten op het politiebureau voor uren dan wel dagen disproportioneel is in het merendeel van de zaken. Het politiebureau is per definitie geen

kindgerichte omgeving. Het is traumatisch voor kinderen om in zo'n kleine ruimte en tussen volwassen verdachten (met eventuele -zware- psychische problematiek) te moeten verblijven.

Het moderniseringsproces biedt dan ook bij uitstek de gelegenheid om het ophouden voor verhoor bij wet anders vorm te geven. In de wet zou minstens de ruimte moeten worden geboden om in jeugdzaken af te wijken van de reguliere gang van zaken zoals verder in de Toekomstvisie staat uitgeschreven. De VNJA adviseert om in de Memorie van Toelichting het beleid in jeugdzaken nader uit te werken.

Aanbeveling:

** Beperk de termijn voor ophouden voor verhoor bij minderjarige verdachten tot maximaal zes uur.*

** Leg vast dat dat vrijheidsbeneming een uiterste maatregel is en dat het uitgangspunt is dat een minderjarige verdachte niet in verzekering wordt gesteld.*

** Maak wettelijk mogelijk dat de plaats voor het ophouden voor verhoor en in verzekeringstelling een andere plaats dan het politiebureau kan zijn (bijvoorbeeld thuis) en in ieder geval kindgericht en kindvriendelijk.*

ii) Recht op een advocaat

Voornoemde problematiek wordt mede veroorzaakt door het feit dat minderjarige verdachten nog steeds niet per definitie recht hebben op kosteloze rechtsbijstand, terwijl alle betrokken professionals menen dat het garanderen van rechtsbijstand voor de minderjarige verdachte in het belang van de minderjarige is. Derhalve wordt dan gekozen voor vrijheidsbeneming van de minderjarige, omdat in die gevallen het recht op kosteloze rechtsbijstand is gewaarborgd.

Het uitgangspunt dat een minderjarige verdachte slechts recht heeft op kosteloze rechtsbijstand bij (een vorm van) vrijheidsbeneming is juridisch gezien niet langer houdbaar. Zoals inmiddels meermalen door de VNJA, DfC, RSJ en NOvA is betoogd, is dit in strijd met internationale verplichtingen en de EU-kinderrichtlijn. Het onderscheid tussen aangehouden en ontboden verdachten bij het verlenen van het recht op kosteloze rechtsbijstand werkt willekeurig in de hand. De ene minderjarige verdachte wordt aangehouden en krijgt kosteloze rechtsbijstand, maar zit daardoor soms langer te wachten in een politiecel, terwijl de andere verdachte niet in een cel wordt vastgezet, maar vervolgens geen kosteloze rechtsbijstand ontvangt. Beide situaties zijn niet in het belang van het kind. Soms betreft dit bovendien verdachten in dezelfde zaak en regelmatig betreft het verdenkingen van ernstige feiten waarin niet is voorzien in kosteloze rechtsbijstand voorafgaand aan en tijdens het verhoor. Op basis waarvan, en door wie, wordt de beslissing gemaakt om een minderjarige verdachte te ontbieden of aan te houden? Landelijk beleid hierover ontbreekt.

20180803.004 09:00 0007

De redenering dat minderjarige verdachten die niet zijn aangehouden de mogelijkheid hebben om voorafgaand aan een ontbieding en verhoor zelf in rechtskundige bijstand te voorzien, miskent dat de ouders, die dan de verantwoordelijkheid dragen om een advocaat in te schakelen, in veel gevallen tekortschieten (bij gebrek aan kennis/beschikbaarheid van financiële middelen of soms – helaas – bereidheid). Dit is in strijd met het belang van het kind. Het opheffen van het onderscheid ontboden/aangehouden minderjarigen verdachte ten aanzien van kosteloze rechtsbijstand is de meest efficiënte, kindgerichte en meest eerlijke maatregel.

De VNJA is op de hoogte van de voorgenomen hervormingen in het systeem van de gesubsidieerde rechtsbijstand. De VNJA weet dat het kabinet niet voornemens is om extra gelden vrij te maken voor de sociale advocatuur. De VNJA vindt dit onbegrijpelijk en betreurt dat ten eerste. Jeugdrechtadvocaten zijn bij uitstek sociaal advocaten. Ook in het kader van een kosten en batenanalyse wordt nogmaals bepleit dat het vasthouden van minderjarige verdachten op het politiebureau, het huisvesten en verzorgen van de minderjarige aldaar, het inschakelen van diverse professionals (politie, recherche, officier van justitie, raad voor de kindbescherming, advocatuur) een kostbare exercitie is. Derhalve staat niet vast dat het in de wet verankeren van het recht van de minderjarige verdachte op kosteloze rechtsbijstand bij in elk geval misdrijven en zwaardere overtredingen de Staat meer zal kosten, dan het vroegtijdig inschakelen van gespecialiseerde jeugdrechtadvocatuur. Deze zal in veel gevallen het proces juist kunnen bespoedigen, vanuit de “spin in het web –rol”, die de jeugdrechtadvocaat vervult als belangenbehartiger van de minderjarige cliënt.

Door het recht op kosteloze rechtsbijstand door een jeugdrechtadvocaat te waarborgen, kan gebruik worden gemaakt van alternatieven voor vrijheidsbeneming. Dit past meer bij het pedagogische karakter van het jeugdstrafprocesrecht. Aan een minderjarige verdachte kunnen, indien nodig, voorwaarden worden opgelegd (bijvoorbeeld verschijnen voor verhoor) zodat justitie de bevoegdheid heeft om in te grijpen. Overigens heeft de VNJA niet de indruk dat op grote schaal door minderjarige verdachten afspraken met de politie, bijvoorbeeld over het verhoor, in de wind worden geslagen. Dit is namelijk niet in hun belang. Daarnaast kan eerder herstelgericht worden gewerkt in plaats van hoofdzakelijk punitief en repressief.

Aanbevelingen:

** Hef het onderscheid tussen de aangehouden minderjarige verdachte en de ontboden minderjarige verdachte ten aanzien van kosteloze consultatiebijstand en verhoorbijstand op.*

** Benadruk de inzet van herstelrecht en alternatieven voor vrijheidsbeneming.*

Rol van de ouder(s)

De RSJ en DfC merken op dat de rol van de ouder(s) onvoldoende is uitgewerkt. De VNJA deelt deze bevinding. De VNJA vindt eveneens dat de ouders eerder betrokken moeten worden tijdens de eerste fase van het jeugdstrafproces. Dit is ook conform het standpunt dat de reprimande meer moet worden toegepast in het jeugdstrafrecht zodat de eerste

verantwoordelijkheid van ouders (artikel 5 IVRK en artikel 8 EVRM), een fundamenteel recht, beter wordt gewaarborgd. Door minderjarige verdachten vast te houden voor verhoor of in verzekering te stellen wordt de ouders tevens het recht en de mogelijkheid ontnomen om hun kind aan te spreken op het gedrag. Veel minderjarige verdachten zijn zo overstuurd op het politiebureau en zitten zo lang vast dat de meeste ouders menen dat het welletjes is geweest of zelfs medelijden krijgen, terwijl zij in beginsel hun kind streng hadden willen toespreken om ervoor te zorgen dat het kind het voortaan uit zijn hoofd laat om zich nog eens (strafrechtelijk) te misdragen. Overigens vaak wordt bij minderjarigen ook een gevoel van schaamte of angst waargenomen op het moment dat zij te horen krijgen dat hun ouders op de hoogte worden gebracht. De pedagogische werking van het inzetten van ouders moet dan ook zeker niet worden onderschat.

Dit laatste kent ook een keerzijde. Namelijk de verstevigde rol van ouders kan mogelijk de uitwerking hebben dat minderjarige verdachten niet willen verklaren of een valse verklaring in het bijzijn van ouders afleggen. De Memorie van Toelichting besteedt hier kort aandacht aan. Een uitweg is geboden in het conceptwetsvoorstel: ouders kunnen worden geweerd wanneer hun aanwezigheid niet in het belang van het kind wordt geacht. In sommige gevallen is het overduidelijk (de ouder is bijvoorbeeld tevens verdachte), maar het is lang niet altijd op voorhand zichtbaar. De VNJA doet de aanbeveling om in de Memorie van Toelichting nader uit te werken wie dit beslist, hoe tot een dergelijke beslissing wordt gekomen en bij wie bezwaar kan worden gemaakt tegen die beslissing. De VNJA meent in elk geval dat het weren van ouders terughoudend en alleen bij hoge uitzondering moet kunnen worden toegepast en dat vast moet worden gelegd dat de minderjarige en de advocaat eerst hierover worden gehoord alvorens een beslissing wordt genomen.

Voorts is het de VNJA onduidelijk wat exact wordt verstaan onder het recht van de ouders om het woord ter verdediging van de minderjarige te mogen voeren (zowel bij verhoor als ter zitting). Dit is niet nader uitgewerkt in de Memorie van Toelichting, terwijl de rol van de advocatuur tijdens het politieverhoor wel nader is uitgewerkt. Is de rol van de advocaat anders dan de rol van de ouders? Mogen de ouders meer (vragen stellen, opmerkingen maken, interrumpen) dan advocaten? En hoe zit het met het verschoningsrecht van ouders in verhouding tot het geven van informatie over de minderjarige?

Nu ouders het woord mogen voeren ter verdediging ter zitting houdt dit dan ook in dat zij recht hebben op eigen rechtsbijstand? In de regel weten ouders weinig tot niets van het strafrecht. Dit zal een extra belasting van het strafproces opleveren. Temeer indien ouders die niet meer bij elkaar zijn, afzonderlijk dit recht hebben. Of dient de jeugdrechtsadvocaat de ouders aan de hand te nemen tijdens de voorbereiding van de strafzaak? Maar hoe verhoudt dat zich met de geheimhoudingsplicht van de advocaat? Het belang van ouders kan botsen met het belang van de minderjarige cliënt. In dat geval zullen ouders het toch zelf moeten doen. Krijgen ouders dan ook recht op een afschrift van of inzage in het strafdossier? Hoe kunnen ouders (dan wel hun advocaat) anders de zaak beoordelen? In het strafdossier staan echter ook geregeld privacygevoelige gegevens van anderen opgenomen. Hoe wordt daar dan mee omgegaan?

Of wordt bedoeld, zoals nu gangbaar is in de praktijk, dat zij ter zitting de gelegenheid krijgen om zich wat betreft de persoonlijke omstandigheden van de minderjarige verdachte uit te laten? Om te vertellen hoe het met hun kind gaat, hoe zij hebben gereageerd in de thuissituatie, welke straf zij passend vinden, of zij openstaan voor hulpverlening, of een herstelgesprek heeft plaatsgevonden met de aangever en eventueel de familie van de aangever et cetera. De VNJA beveelt aan om dit nader te verduidelijken in de Memorie van Toelichting.

Wat betreft de eventuele vordering tot schadevergoeding in zaken van minderjarige verdachten van 12 en 13 jaar, is het positief dat wordt vastgelegd dat ouders hierop mogen reageren nu zij civielrechtelijk aansprakelijk worden gehouden voor die schade. In de praktijk komt het vaak erop neer dat die vorderingen vaak vlak voorafgaand aan de strafzitting worden ingediend, waardoor de jeugdrechtsadvocaat ook en passant voor ouders optreedt. Immers ouders weten vaak niet hoe zij inhoudelijk moeten reageren op een dergelijke vordering. De VNJA betoogt dat strikt genomen de ouders in dit kader de cliënten worden van de advocaat, nu dit een apart onderwerp en een aparte zaak betreft. Dit houdt in dat de advocaat van de minderjarige verdachte bij een eventueel belangenconflict tussen de minderjarige en de ouders, de ouders niet kan vertegenwoordigen. Indien de minderjarige verdachte ontkent of zwijgt dan ligt het gezien die proceshouding niet in de rede om inhoudelijk te reageren op de vordering tot schadevergoeding.

Daar komt bij dat veel jeugdrechtsadvocaten zich louter hebben toegelegd op het strafrecht en niet altijd over de deskundigheid beschikken om, zeker bij complexe schade, adequaat te reageren. Dit is niet in het belang van ouders en ook niet van de advocaat gelet op de beroepsaansprakelijkheid. Het verdient dan ook aanbeveling dat ouders het recht hebben om zich te laten bijstaan door een ter zake doende gemachtigde/advocaat. Kan een (civiele) advocaat in dat geval een toevoeging voor ouders aanvragen bij voldoende geldelijk belang en indien hun inkomen niet toereikend is?

Ten aanzien van de uitwerking van dit recht van ouders rijzen vragen als: is het Openbaar Ministerie verantwoordelijk voor een tijdige verstrekking van de vordering benadeelde partij aan ouders? Dit kan immers niet van de jeugdrechtsadvocaat worden verwacht. Waar en hoe wordt dit vastgelegd? En hoe wordt omgegaan met de vordering benadeelde partij die ter zitting wordt ingediend? Verdient het dan niet de aanbeveling dat in deze specifieke jeugdstrafzaken de vordering eerder moet worden ingediend zodat de ouders voldoende de tijd en gelegenheid hebben om een gemachtigde/advocaat in te schakelen? Of in ieder geval met de advocaat van de minderjarige kunnen overleggen of die bereid en in staat is om hen te vertegenwoordigen.

Voor het geval dat dit niet in de wet kan worden aangepast, dan zou de VNJA het passend vinden dat voor ouders, bij gebrek aan gelegenheid om deskundige rechtsbijstand in eerste aanleg in te schakelen, een zelfstandig rechtsmiddel tegen een veroordeling in de schade per definitie open moet staan bij de civiele kamer van het Gerechtshof ongeacht of verweer is gevoerd in eerste aanleg (het huidige artikel 421 Sv, vijfde lid).

De VNJA heeft in het voorgaande telkens conform het conceptwetsvoorstel de term ouders gebruikt, maar sluit zich aan bij de opmerkingen vanuit RSJ en DfC: wat is de rol van de voogd of eventueel van de pleegouders die de minderjarige al jarenlang verzorgen?

Aanbevelingen:

- * Werk de verstevigde rol van de ouders meer uit.
- * Leg vast wie op welke gronden beslist dat ouders worden geweerd bij hun kind en op welke wijze hiertegen bezwaar kan worden gemaakt.
- * Werk het recht van de ouders om ter verdediging het woord te mogen voeren nader uit en besteed hierbij aandacht aan het verschoningsrecht van de ouders en de geheimhoudingsplicht van de advocaat.
- * Werk de rol en de positie van de ouders bij de vordering benadeelde partij verder uit.

Deskundigheidsvereisten overige betrokkenen

De VNJA is het met de RSJ en DfC eens dat de rol, de rechtspositie en de kwaliteit van de vertrouwenspersoon onvoldoende duidelijk is. Geadviseerd wordt dit nader uit te werken in de Memorie van Toelichting. Aan jeugdrechtadvocaten worden hoge eisen gesteld om minderjarigen te kunnen bijstaan. De VNJA acht het absoluut niet in het belang van minderjarigen indien zij in de eerste fase van het strafproces worden bijgestaan door niet deskundige personen. Dit is tevens in strijd met de EU-kinderrichtlijn nu die richtlijn voorschrijft dat iedere professional die in aanraking komt met minderjarige verdachten een specifieke opleiding heeft gevolgd en permanente scholing blijft volgen.

Overigens onderschrijft de VNJA in dit kader de aanbeveling van de RSJ dat het wenselijk is dat in de meervoudige strafkamer altijd twee kinderrechtters plaatsnemen indien het gaat om een minderjarige verdachte, een feit dat tijdens de minderjarigheid wordt gepleegd of om een jongmeerderjarige verdachte waarbij het jeugdstrafproces wordt toegepast dan wel naar verwachting zal worden toegepast. De VNJA pleit tevens voor een specifieke strafkamer adolescentenstrafrecht voor de verdachten tot 23 jaar.

Aanbevelingen:

- * *Werk de rol, rechtspositie en garantie van de kwaliteit van de vertrouwenspersoon nader uit.*
- * *Schrijf voor dat in een meervoudige jeugdstrafkamer altijd twee kinderrechtters in de combinatie plaatsnemen.*
- * *Schrijf voor dat verdachten tot 23 jaar worden berecht in een ASR-kamer, waarin ten minste een kinderrechtter zitting heeft.*

De strafbeschikking

Tot slot nog kort een aantal opmerkingen over de strafbeschikking. De VNJA blijft van mening dat de huidige praktijk van de transactie met het Openbaar Ministerie de absolute voorkeur geniet boven het uitvaardigen van strafbeschikkingen in het jeugdrecht. Dit heeft de status van veroordeling op de justitiële documentatie en heeft veel zwaardere gevolgen voor de minderjarige verdachte. Schrap derhalve de strafbeschikking in het jeugdrecht en laat de praktijk van de transactie in stand.

De VNJA verzoekt met klem de beperking op te heffen inhoudende dat een minderjarige verdachte pas recht heeft op een advocaat indien een taakstraf van 32 uur of een geldboete van 200 euro wordt verwacht. Zoals hiervoor al bij het 'recht op een advocaat' is betoogd, is deze beperking in strijd met de EU-kinderrichtlijn.

In de reactie van DfC is dit nader uitgewerkt en verwezen wordt op dit punt naar die reactie waarin meerdere argumenten naar voren worden gebracht. Vanuit het perspectief van de jeugdrechtsadvocaat kan daaraan worden toegevoegd dat het in sommige zaken niet lukt de wettelijk vertegenwoordigers te bereiken. Indien zij wel worden bereikt, is het nog maar de vraag of de advocaat de gegevens verkrijgt om een toevoeging aan te kunnen vragen bij de Raad voor Rechtsbijstand. Indien een eigen bijdrage wordt vastgesteld, zal de wettelijk vertegenwoordiger die aan de advocaat moeten voldoen. Een reden voor bijvoorbeeld ouders om geen gegevens prijs te geven, omdat zij niet voor een advocaat willen betalen. De minderjarige verdachte is dus afhankelijk van de opstelling van zijn ouder(s) of van de bereidheid van de advocaat om de zaak op vrijwillige basis (lees: gratis) te doen. Nu het systeem van de gesubsidieerde rechtsbijstand zo onder druk staat, zijn advocaten – hoe welwillend ook – daar vaak niet toe in staat. De minderjarige is dan dus de dupe. De VNJA adviseert dan ook de beperking te schrappen.

Over de strafbeschikking merkt de VNJA hetzelfde op als DfC: het recht om gehoord te worden wordt niet expliciet opgenomen. In elk geval niet op dezelfde wijze als bij meerderjarige verdachten. De VNJA bepleit dat die wetsartikelen op dit punt gelijkkluidend zouden moeten zijn.

Aanbevelingen:

- * Schrap de strafbeschikking in het jeugdrecht en laat de praktijk van de transactie in stand.*
- * Hef op de beperking inhoudende dat een minderjarige verdachte pas het recht heeft op een advocaat indien een taakstraf van 32 uur of een geldboete van 200 euro wordt verwacht.*

DNA bezwaar

In het verlengde van het voorgaande ligt het feit dat bij minderjarige verdachten eerder DNA wordt afgenomen en verwerkt. Minister Grapperhaus heeft al aangekondigd de DNA wetgeving te willen wijzigen. Indien de minderjarige verstoken blijft van rechtsbijstand is de kans dat het DNA van een minderjarige verdachte in vergelijking tot het DNA van een meerderjarige verdachte, jarenlang wordt opgenomen in de DNA databank vele malen

groter. De VNJA vindt dit onbegrijpelijk. De aanbeveling luidt dan ook dat het DNA van minderjarigen in het kader van een strafbeschikking/transactie niet wordt afgenomen en dus niet wordt verwerkt.

Inmiddels is op advies van de Expertgroep Jeugdrechters ingevoerd dat de advocaten een last tot toevoeging krijgen bij DNA bezwaarschriften. Gelet op de ontwikkelingen in de recente jurisprudentie waarin meer bezwaarschriften gegrond worden verklaard, vindt de VNJA dit positief. Dit benadrukt des te meer dat minderjarigen niet afhankelijk zouden moeten zijn van (het inkomen van) de ouder(s).

Aanbevelingen:

** Bepaal dat het DNA van minderjarigen in het kader van een strafbeschikking/transactie niet wordt afgenomen en dus niet wordt verwerkt.*

** Voorzie in een last tot toevoeging bij een DNA-bezwaar van minderjarige veroordeelden.*

Schadevergoedingsmaatregel

In het huidige concept wetsvoorstel is het niet aan de orde gesteld, maar (mede in het kader van de strafbeschikking) wenst de VNJA op te merken dat bij de invoering van het zogenoemde "adolescentenstrafrecht" aan artikel 77a Wetboek van Strafrecht (Sr) een aantal artikelen uit het volwassenstrafrecht is toegevoegd, waardoor ook artikel 36f Sr buiten werking wordt gesteld in het jeugdstrafrecht. Echter, artikel 77h Sr bepaalt dat de schadevergoedingsmaatregel kan worden opgelegd. In de praktijk gebeurt dit ook nog steeds en wordt artikel 36f Sr in de OM-beslissing, vonnissen en arresten opgenomen. De VNJA vermoedt ook dat het niet de bedoeling van de wetgever is geweest om artikel 36f Sr buiten werking te stellen, nu in dat artikel bijvoorbeeld ook nog steeds een verwijzing staat opgenomen naar artikel 77l Sr. De VNJA adviseert artikel 77a Sr aan te passen om (juridische) onduidelijkheid te voorkomen.

Daarbij maakt de VNJA wel van de gelegenheid gebruik om voor te stellen bij jeugdstrafzaken expliciet te bepalen dat geen vervangende jeugddetentie wordt toegepast indien de schade niet wordt voldaan of in elk geval tenminste kindgericht beleid op te stellen indien betaling van de schade aan de Staat uitblijft. Het jeugdstrafrecht is juist gestoeld op de pedagogische bejegening van minderjarige verdachten. De transactie vanuit het OM of een voorwaardelijk sepot zijn daar goede voorbeelden van. Als de schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd is vervangende jeugddetentie ineens mogelijk bij wanbetaling. Echter detentie wordt juist als ultimum remedium beschouwd en kan alleen door een rechter worden opgelegd. Vervangende (jeugd)detentie bij het niet betalen van schade is in strijd met het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht. In veel gevallen zullen wellicht ouders die over voldoende financiële middelen beschikken de schade voldoen, waarbij de minderjarige het aan ouders moet terugbetalen. Maar sommige ouders hebben die financiële ruimte niet of zijn niet bereid om te betalen. De vrijheid van minderjarigen is dus afhankelijk van de (welstand van) ouders! De VNJA vindt dit stuitend.

Het is moeilijk voorstelbaar dat voor minderjarigen niet alternatieve methoden te bedenken zijn om hen te stimuleren de schade te voldoen. Zo kan het, net als bij studenten gebruikelijk is, in de vorm van een lening zijn waarbij eventueel een wettelijke rente gaat lopen vanaf hun 21^e levensjaar over het bedrag dat tot dan toe nog niet is voldaan. Om maar een voorbeeld te noemen. Is detentie werkelijk noodzakelijk en proportioneel? Bovendien, de detentie heft de verplichting tot betaling niet op. Dus de Staat draagt wederom de kosten voor het detineren van een minderjarige veroordeelde zonder eventueel resultaat. Het komt de VNJA nogal onbegrijpelijk voor.

Aanbeveling:

** Bepaal bij jeugdstrafzaken expliciet dat geen vervangende jeugddetentie wordt toegepast indien de schade niet wordt voldaan of ontwikkel ten minste kindgericht beleid indien betaling van de schade aan de Staat uitblijft.*

20180803-004 09:00 0014

PostNL
Afz. 4461 HL 25

€ 2,31
NEDERLAND
31.07.18
NetSet FM 216268

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Postbus 20301
2500 GC DEN HAAG

Gezien scankamer
V&J
03 AUG. 2018

FMHaaglanden

03 AUG. 2018

Ontvangen

RC1UU #6641X0X#00#0000#

RC2UU #6641X0X#00#0000#